DRŽAVN
Došlo 7. VII. 1932
kraj ... prilog

Poštnina plačana v gotovini | Leto LX | V Ljubljani, v četrtek 7. julija 1932 | Štev. 152 | Cena 1 Din

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENEC

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo štv. 7563, Zagreb štv. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050 ★★★ Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Pravi in zdravi nauk

Sredi sodobnega kaosa idej in stremljenj se jasno obrisujeta v politiki evropskih narodov dva nazora o značaju in svrhi človeškega občestva: boljševizem in fašizem. Posebno aktualen postaja zadnje čase fašizem, ki si je nadel ime »konservativne revolucije« in ima deloma kot reakcija na boljševizem, deloma kot vzpostavitelj mnogih starih vrednot moralnega in socialnega reda veliko privlačno silo tudi na mladino. Dočim se italijanski fašizem udejstvuje bolj praktično, izpoveduje nemški fašizem celo teorijo, izoblikujoč se v pravi sistem, kakor je to pač navada pri Nemcih.

Kakor mora objektivni mislec obema sistemoma tako v praksi kakor v teoriji priznati gotove vrednote, tako mora zaznamovati na njih negativne črte, pred katerimi je treba družbo obvarovati, da ne bi oba sistema privedla do političnega kaosa in barbarstva, namesto da služita po svojih pozitivnih straneh za potrebno regeneracijo človeškega občestva. Obema sistemoma, boljševiškemu in fašističnemu, je skupno to, da se odvračata od individua in individualizma k občestvu ali kolektivu, kakor se temu danes pravi. Čisto pravilno opozarjata na veliko vrednost kolektiva, na nujno vitalno utemeljenost posameznika v občestvu, na ogromni pomen stremljenj in potreb družbe, ki izvirajo iz nadosebnih, nadrazumskih zakonov življenja. Oba pa pri tem hudo podcenjujeta in deloma naravnost tajita nič manjšo vrednost in pomen osebe, njene iniciative in ustvarjajočih moči, njenih primarnih, od kolektiva neodvisnih pravic in moralnega dostojanstva. Prav v tej točki se nam pokaže neminljiva vrednost krščanstva, ki, upoštevajoč blagor in napredek občestva, ki mora biti merilo delovanja posameznika, vedno opozarja na fundamentalne pravice individua, kojega zmožnosti in stremljenja dajo pogon življenju občestva, ki bi brez osebne iniciative in samotvornosti postalo kmalu enoličen mehanizem, v katerem bi polagoma izumrlo vsako življenje.

Priznati je treba, da je po neki čudni antinomiji privedel do teh protiosebniških naukov o človeški družbi baš liberalizem, in sicer ne samo po reakciji, ki ga je povzročila pogubna nebrzdanost praktičnega udejstvovanja liberalnih teorij v gospodarskem in socialnem življenju družbe, v kateri so posamezniki po medsebojni divji konkurenci uveljavljali svoje interese brez vsakega ozira na splošni blagor, sklicujoč se pri tem na »večne pravice individua«. Tudi zgolj teoretično se lahko najde opravičba sodobnega kolektivističnega nazora v nauku o državi, kakor so ga formulirali enciklopedisti in prosvetarstvo 18. stoletja. In kakor je katoliško modroslovje in družboslovje že tedaj odločno nastopilo proti liberalnemu nauku o »vsegamogočnosti« in »edinovrednosti« države, tako tudi danes katoliška filozofija in politika nasproti zablodi skrajnega kolektivizma poudarja pravilni nauk o naravi in smotru države, oziroma občestva.

Med tozadevnimi dokumenti se odlikuje po svoji jasnosti in preciznih definicijah med drugimi prav posebno pastirska okrožnica nadškofa gnjezdnsko-poznanjskega, kardinala Hlonda, ki je te dni v njej ostro opredelil pravice državnega občestva na eni in pravice posameznika na drugi strani. Država, oziroma državna oblast je kot postulat narave od Boga, nikakor pa ni Bog — pravi z monumentalno besedo kardinal. Država ni niti izvor prava niti ustvarja moralni zakon, ampak je narobe, prav tako kakor posameznik, družina ali narod, moralnemu zakonu in naravnemu pravu podvržena. Čeprav je njena avtoriteta suverenska, pa nikakor ni vsegamogočna niti se ne razteza na vsa področja življenja ter ima svoje meje. Te meje so državi začrtane po naravnem pravu, po pravu posameznika in družine, po pravu drugih narodov in po pravu cerkve, to je, po neprekršljivih pravicah posameznikov in občestev, ki državo tvorijo ali se v njenih mejah udejstvujejo. Če se država oddaljuje od svojega smotra, ki ima po formuli sv. Tomaža popravljati nered in napake, izpolnjevati vrzeli in pospeševati splošni blagor, potem izgubi svojo avtoriteto in smisel svojega obstoja. »Nedopustno je, vladati proti interesom celote, nedopustno je, če samovoljni cilji in hotí posameznikov in strank ter strančic veljajo več kot blagor naroda, nedopustno je, če kdo istoveti koristi države z lastno koristjo ali s koristjo gotove skupine državljanov,« pravi kardinal.

Država, tako poudarja nadalje okrožnica poljskega hierarha, nikakor ni prvinska institucija. Pred njo so po stvarnem redu posameznik, družina, narod, Cerkev. »Država ni sama sebi namen niti ni končni namen za človeka, ampak narobe, blagor posameznih individuov je smoter in naloga države, to se pravi, država je zaradi državljanov, nikakor pa ne državljani zaradi države.« Duhovni viri stvariteljske moči individua kakor tudi intimno življenje družine, pravica poštenega prepričanja in vesti ter duhovnega tvorstva posameznikov, eksistenčno pravo in pravo razvoja posameznih stanov po normah moralnega zakona, vse to so stvari in pravice, ki so nedotakljive in katerih država ne sme samovoljno izven vsake moralne norme kršiti, ampak mora v svoj blagor te pravice celó skrbno gojiti in pospeševati, da ne zamre življenje, ki je plodovito samo v svobodi moralno jakih individuov — tako kardinal. Okrožnica se potem bavi obširno z odnošajem med državo in Cerkvijo, ki je od države neodvisna, sama v sebi popolna družba, istotako s svojimi neodjemljivimi pravicami, in zaključuje z mislijo, da je oblast države omejena tudi po mednarodnih odnošajih in pogodbah ter po oziru na blagor vsega človečanstva.

Zopet je s tem v enostavnih, a globokih besedah izpričan pravi in zdravi nauk o človeškem občestvu. Spominjamo se na izrek nekega nekatoliškega sodobnega misleca, ki pravi: »Če ne morem verjeti v dogme katoliške Cerkve, pa ne morem odreči ... znanja njenemu načelu občestvenega življenja, ... je namreč osebnost najvišja vrednota, če je v skladu z vesoljnim moralnim zakonom. Ta je takó nad osebo kakor nad kolektivom.« In izvira iz Boga — bi dodjali mi.

Tik pred sporazumom

Italijanski „sacro egoismo“ v Lausanni - MacDonald za takojšen sporazum

Lausanne, 6. julija. ž. Izjava italijanskega ministra o ciljih konference v Lausanni je zelo iznenadila in vznemirila britanske uradne kroge. **Italija se je najpreje iz jasnih razlogov zavzemala za Nemčijo le tako dolgo, dokler ni imela ničesar za izgubiti.** Takoj pa, ko se je od nje zahtevalo gotove žrtve in riziko, je brezobzirno odbila vse one koncesije, ki so jih hotele sprejeti druge države upnice, katerih žrtve bi bile mnogo večje. **»Manchester Guardian« zatrjuje, da je Italija preračunano izvršila ta prepad v trenutku, ko je Nemčija v resnici odstopila od svoje teze, da ne more nič več plačevati reparacij in sprejela predloge držav upnic. Italija je razbila fronto, ki jo je napravilo 5 držav upnic in s tem na eni strani podžgala ekstremno nacionalno strujo v Nemčiji, da obsodi stališče sedanjega državnega kanclerja von Papena.** Grandi je odklonil nadaljno sodelovanje z državami upnicami in izjavil, da ne bo podpisal sporazuma med državami upnicami in Nemčijo, če se takoj ne zmanjšajo vojni dolgovi, ki jih zahteva Velika Britanija od Italije v sorazmerju s črtanjem nemških reparacij, oziroma da se ti dolgovi popolnoma likvidirajo. S tem svojim nastopom je Italija hotela doseči, da Velika Britanija anulira dolgove, ki jih zahteva od svojih bivših evropskih dolžnikov. **To italijansko postopanje v lausannskih političnih krogih odkrito obsojajo in naglašajo, da je Italija razbila celotno fronto držav upnic. Kar se tiče stališča Velike Britanije v tej zadevi, piše agencija Reuter, da italijanski pritisk ne bo mogel imeti nobenega vpliva, ker zaenkrat Velika Britanija ne more napraviti Italiji nikakršnih koncesij v pogledu plačila vojnih dolgov Italije, kaj šele, da bi jih popolnoma anulirala. Če bi Velika Britanija to napravila, bi se odrekla velikemu dolgu, ki znaša 200 milijonov funtov.** Take velike žrtve pa Velika Britanija ne more prenesti. Koncesijo v tem vprašanju bi dala lahko Velika Britanija šele naknadno, ko bo Amerika spremenila svoje stališče v pogledu revizije vojnih dolgov, ki jih zahteva tako od Velike Britanije kakor tudi od drugih evropskih držav.

Italija se je skesala

Rim, 6. julija tg. »Giornale d'Italia« prinaša informacijo iz Lausanne, da bo reparacijski odgovor, ki ga pripravljajo juristi in bo imel ime »lozanska pogodba«, štiri poglavja. V zadnjem poglavju bo slovesna izjava vseh držav, ki bodo podpisale pogodbo. Države se v tej izjavi obvezujejo, da ne bodo začenjale ničesar, kar bi utegnilo motiti in ovirati gospodarsko obnovo Evrope, radi česar nameravajo ustvariti trajne stike med udeleženimi državami. Obenem pa se bo neodvisno od te pogodbe sestavila listina, ki bo opisala finančne odnošaje evropskih upniških držav med seboj in tako ugotovila medsebojne pravice in zahteve. Bodoča »lausannska pogodba« ne bo stopila v veljavo, dokler je ne bodo ratificirali vsi parlamenti. S tem bi evropske države dokazale Ameriki dobro voljo, odgovornost za nadaljni razvoj pa bi morala potem nositi Amerika. **»Tribuna« piše, da se je včeraj zopet obnovila enotna fronta zavezniških upnic. Kot prvi znak za to se lahko med drugim smatra tudi ta, da imenovani list, ki še včeraj zvečer ni ravno odklanjal nemških političnih zahtev, danes močno dvomi, ali so si Nemci izbrali pravi trenutek za to.** V italijanski zunanji politiki velja preizkušena maksima, da igra čas dobro vlogo. Ko bo enkrat Nemčija dosegla razveljavljenje svojih političnih dolgov, bo to vsekakor že prvovrsten uspeh, na kakršnega še pred kratkim ni bilo mogoče misliti.

Anglija proti Italiji

Lausanne, 6. julija. tg. Angleži hočejo, če **le mogoče še danes doseči načelni sporazum, ker se hoče MacDonald že v četrtek vrniti v London, najpozneje pa v petek popoldne, tedaj pa samo še z letalom. Za jutri je že rezervirana za plenarno sejo slavnostna dvorana v hotelu Beaurivage. Dopoldne se je MacDonald razgovarjal s Herriotom in drugimi državniki. Med tem pa se juristi in strokovnjaki vseh delegacij pridno prizadevajo, da najdejo formulacijo dobrohotnih izjav, da bodo pripravljeni, če pride do sporazuma.**

Lausanne, 6. julija AA. G. MacDonald je imel konference z italijanskim delegatom Pirellijem in Beneduccijem. Po konferenci z italijanskima delegatima sta imela sir John Simon in predsednik angleške vlade sestanek z ameriškima delegatoma gg. Gibsonom in Dawesom.

Lausanne, 6. julija. AA. V odgovoru na znano izjavo italijanskega zunanjega ministra Grandija o popolni ukinitvi reparacijskih plačil kategorično izjavljajo v tukajšnjih angleških krogih, da bo Velika Britanija ostala zvesta načelom Balfourjeve note, v kateri je britanska vlada svoječasno izjavila, da se ji izplačajo vojni dolgovi samo v tisti višini, v kateri ameriška vlada zahteva od nje povračilo svojih posojil. **Pod temi pogoji, trdijo v lausannskih angleških krogih, angleška vlada ne bo pristala navzlic zahtevam italijanske delegacije na to, da se odreče svojim terjatvam pri evropskih državah, in sicer vse dotlej, dokler USA s svoje strani ne pristane, da se odreče terjatev nasproti Veliki Britaniji.**

Zadnja minuta: da ali ne?

Lausanne, 6. jul. tg. **Lausannska konferenca se bliža odločitvi. Ob 4 popoldne je bila pod predsedstvom MacDonalda seja pisarne, to je seja finančne komisije, ob 5 popoldne pa sta prišla von Papen in Herriot, ki sta morala nekoliko počakati na konec pisarniške seje. Potem je MacDonald povabil k sebi nemškega in francoskega državnika. Ob 8 zvečer je prvi zapustil MacDonaldovo sobo Herriot, ki je odšel k liftu popolnoma molčeč, kmalu potem pa von Papen, ki je tudi molče odšel po stopnicah. Niti prvi niti drugi nista dala skoraj nobenih izjav. Po večerji se bo konferenca nadaljevala.**

Kljub prizadevanju MacDonalda, ki hoče posredovati s svojo zgovornostjo, so ostali Francozi neizprosno pri svojih zahtevah. Tako pravijo Nemci. Francozi pa pravijo: Četudi smo kolikor mogoče šli Nemcem nasproti, so ostali Nemci pri svojih nemogočih političnih pogojih. Francoska delegacija si predstavlja svojo popustljivost tako, da bi prvotne reparacijske zahteve 34 miljard znižala na 10 miljard. Tako popustljivost smatrajo na francoski strani za ogromno, o političnih pogojih pa sploh nočejo vedeti ničesar. V Lausanneu navzoči francoski socialistični poslanci izjavljajo, da ima Herriot za seboj vso Francijo s socialisti vred, če bi tudi v Lausanneu vse odklonil, kar diši po političnih pogojih, ker gre v Lausanneu samo za reparacijsko vprašanje, ki je že samo dosti zamotano, še bolj pa komplicirano zaradi vprašanja medzavezniških in ameriških dolgov. Za številčno vprašanje nemškega prispevka po francoskih virih v prvi vrsti sploh ne gre v resnem in trdem boju, ki se bo nocoj še nadaljeval. Nasprotno pa izjavljajo v nemških krogih, da je ostal voditelj francoske delegacije v vseh točkah enako nepopustljiv.

Jutri zvečer bi se imela po MacDonaldovi želji končati konferenca. Zopet se pojavlja vprašanje, ali je sedaj to res zadnja kriza pred končno odločitvijo.

Anglija napovedala Irski bojkot

London, 6. julija. AA. **Besedilo novega zakona o uvedbi posebnih carin na uvoz blaga iz Irske je danes objavljeno. Te carine se bodo pobirale vrhu vseh drugih carin, ki morda že obstoje na irsko blago.**

Dublin, 6. julija. ž. Predsednik vlade de Valera je izjavil v parlamentu, da se njegova vlada pogaja z Ameriko, Nemčijo in Francijo za slučaj, če bi Anglija onemogočila izvoz irskih agrarnih pridelkov. V tukajšnjih političnih krogih so prepričani, da bo kljub visokim angleškim carinam na irske agrarne proizvode konferenci v Ottawi uspelo, da pride do omejitve in likvidacije tega spora, ker računajo na posvetovanje poedinih dominijonov.

Avstrija ima prednost

Pogoji za posojilo niso tako trdi

Lausanne, 6. julija. Pogajanja za podelitev 300-milijonskega posojila Avstriji so v glavnem zaključena, le v nekaterih podrobnostih še ni bil dosežen končni sporazum. Spričo izrednega pomanjkanja denarja in spričo tolikih prošenj za posojilo, ki so jih že davno poslale v Ženevo druge države in ki so že med zaprašenimi akti Zveze narodov, je Avstrija s svojim uspehom precej zadovoljna. Obveznosti, ki jih je morala Avstrija prevzeti, niso sicer prijetne, vendar ne tako hude, da bi prehudo kršile suverenost avstrijske republike. **Doslej še ni bila n pr. vključena v zapisnik poslednja izjava, s katero naj bi se Avstrija, kakor v letu 1922, t. j. pri prvem posojilu, obvezala, da bo branila svojo neodvisnost in se torej ne bo priključila Nemčiji. Pogajanja glede te točke še niso zaključena, vendar se zdi, da ne bo Francija vztrajala pri zahtevi, da se tudi zdaj vpiše v zapisnik podobna klavzula, in sicer tudi radi tega ne, ker bi Nemčija v tem primeru ne sodelovala pri posojilu.**

Neprijetna je brezdvomno obveznost, ki so jo garanti posojila naložili Avstriji, **da mora namreč svoje finance postaviti pod nadzorstvo dveh posebnih odposlancev Zveze narodov, od katerih bo eden nadziral državne finance, drugi Narodno banko.** To je pač pokora, ki jo bodo za Avstrijo morale sprejeti tudi druge države za nesmotreno gospodarstvo, ako bodo hotele priti do denarja. Po teh nadzornikih se bo n. pr. Avstriji moralo izposlovati posebno dovoljenje za vsako dolgoročno obveznost na račun železnice in pošte, ki bi obtežila državni proračun. Posojilo bo dolgoročno in sicer za dobo 20 let. Ves ta čas bo Zveza narodov lahko obdržala svoje nadzornike nad Avstrijo, ki bo tako pod njenim nadzorstvom. **Ker to nadzorstvo krši popolno suverenost Avstrije in jo bo brezdvomno tudi oviralo v njeni zunanji politiki, so iz vrst nemških delegatov razširili glas, da je Francija podaljšala rok, ki je bil prvotno postavljen na 5 let, na 20 let samo zato, da bi Avstrijo obdržala v finančni in politični odvisnosti, tako, da bi se ta ne mogla priključiti Nemčiji.** Avstrijski delegati so to vest takoj zanikali, češ, da je Avstrija sama prosila za podaljšanje roka, da bi svoje gospodarstvo bolj razbremenila in da bi ne bilo treba tako hitro amortizirati posojila.

Do sedaj so obljubile jamstvo za novo posojilo Anglija za 100 milijonov šilingov, Francija za 100 milijonov, Italija za 30, Švica za 12, Holandska za 3, Belgija za 5, med tem, ko se Nemčija še ni odločila, pač pa namerava prispevati s 7 milijoni. Danska, Švedska in Španija še niso določile svojih prispevkov in glede Češkoslovaške še ni znano, ali bo sploh sodelovala pri posojilu. Anglija sama ne bo dala novega denarja, ker bo smatrala za svoj prispevek kredit 100 milijonov šilingov, ki ga je Angleška banka dala Avstriji in ga zdaj podaljšuje vsake 3 mesece. Nadalje bo morala Avstrija od novega posojila vrniti 90 milijonov šilingov banki za mednarodna izplačila v Baslu. Ostali denar bo Avstrija porabila za povečanje deviz pri Narodni banki. Tako upa avstrijska vlada, da se bo vrnilo zaupanje v šiling, ker se bo njegovo kritje povečalo; zato bo Avstriji tudi mogoče omiliti stroge devizne odredbe, kar bo le v korist mednarodni trgovini.

Bukarešt, 6. jul. ž. Romunski ministrski predsednik Vajda Vojvod je imel snoči dolgo konferenco s francoskim finančnim svetnikom pri romunski narodni banki Auboinom. **O konferenci ni bil izdan uradni komunike vendar pa piše »Viitorul«, da je Auboin zahteval, da Romunija še bolj zniža državni proračun in poudaril, da pod sedanjimi pogoji ne more Romunija računati na finančno pomoč inozemstva.**

Krvav upor v Čile

New-york, 6. julija. tg. **Preteklo noč so bili v ... nem mestu čilske države Santiagu hudi ulični boji med levičarskimi radikali in vladnimi četami, v katerih je bilo ubitih 37 oseb. Častniki vojske in mornarice so skušali strmoglaviti vlado Daville' in osnovati vojaško diktaturo kot odgovor na odredbo vlade, ki izjavlja, da je največji del mornarice razpuščen. Poveljnik mornarice je stavil vladi ultimatum, da mora v 12 urah odstopiti, kar pa je Davilla odklonil. Davilla je dal aretirati kolovodje upora.**

Iz Amerike v Berlin brez pristanka

Berlin, 6. julija. tg. **Ob 17.42 sta dospela na berlinsko letališče Tempelhof, ameriška oceanska letalca Mattern in Griffin, ki sta bila 18 ur neprestano v zraku. To je prvi primer, da so oceanski letalci iz Amerike pristali brez vmesnega pristanka v Berlinu.**

Vojaška napredovanja

Belgrad, 6. jul. l. V prometni oddelek glavnega generalnega štaba je bil imenovan inženjerski poročnik **Komerlin Davorin**, v poveljništvo kninskega vojaškega okrožja je bil imenovan za vršilca dolžnosti za mobilizacijske posle in statistiko pehotni kapetan I .razreda **Tomaž Dobrila**. Za upravnika skladišča poveljstva kninskega vojnega okrožja je imenovan pehotni kapetan I. razreda **Rudolf Vilicer**. Za vršilca dolžnosti blagajnika 35. pešpolka je bil imenovan nižji vojni uradnik III. razreda **Planitovšek Milan**. Za blagajnika 40. »Triglavskega« pešpolka je bil imenovan intendantski poročnik **Jože Nagode**. Za blagajnika 48. pešpolka je bil imenovan intendantski poročnik **Slavko Brusin**. Za blagajnika 39. pešpolka je bil imenovan intendantski poročnik **Viljem Čenčer**. Za profesorja vojaške glasbene šole je bil imenovan kapelnik IV. razreda **Lorbek Karel**. **Za vojaškega kapelnika 40. »Triglavskega« pehotnega polka je imenovan vojni kapelnik II. razreda Franjo Vimer.** Za vojaškega kapelnika 53. pešpolka je bil imenovan nižji vojni kapelnik I. razreda Dragotin **Šmid**. Na službo na kraljevsko ladjo »Orao« je bil imenovan strojni kapetan II. razreda **Ivan Jazbec** ter poročnik fregate **Jožef Adamič**. Za vršilca dolžnosti poveljnika ladje »Galeb« je bil imenovan kapetan korvete Anton **Gatin**. Za poveljnika topničarke »C 3« je bil imenovan kapetan korvete **Ivan Kern**. Za poveljnika torpedovke »T 8« je bil imenovan kapetan korvete **Josip Ahlin**. Za vršilca dolžnosti poveljnika ladje »Sitnica« je bil imenovan kapetan korvete **Vladko Naglič**. Za vršilca dolžnosti poveljnika ladje »Orao« je bil imenovan kapetan korvete **Boris Pirc**. Za vršilca dolžnosti poveljnika monitorja »Sava« je bil imenovan poročnik vojne ladje I. razreda **Zdenko Papež**. Za poveljnika monitorja »Morava« je bil imenovan kapetan korvete **Marušič Matej**.

S kongresa Jugoslovanskega profesorskega društva

Belgrad, 6. julija. l. Danes dopoldne se je pričel kongres Jugoslovanskega profesorskega društva. Kongres je otvoril profesor **Nedeljko Divak**, ki je naglasil važnost letošnjega kogresa tega združenja, ki je važen tako za srednje šolstvo kakor tudi za stanovsko vprašanje srednješolskih profesorjev. Za predsednika kongresa je predlagal Jurija Popoviéa, predsednika sarajevske sekcije Jugoslovanskega profesorskega društva. Novo izvoljeni predsednik Popovič je nato zaprosil podpredsednike in tajnike, da zavzamejo svoja mesta. Med podpredsedniki je tudi Kuno Hočevar, ravnatelj gimnazije iz Ljubljane. Nj. Vel. kralja je zastopal topniški polkovnik Dušan Jovanovič, prosvetno ministrstvo pa Spasoje Prica. Kongresa se je udeležil tudi rektor belgrajske univerze dr. Vlado Popovič. Najprej je bila poslana pozdravna brzojavka Nj. Vel. kralju, v kateri srednješolski profesorji izjavljajo svojo vdanost in zvestobo napram svojemu vladarju in domovini. Nato so prešli na dnevni red.

Predsednik je zborovalce lepo prosil, naj vsaj tekom oficielnega in ceremonialnega dela ostanejo disciplinirani, da se ne bodo na II. profesorskem kongresu vršili incidenti, kakor so se vršili že pred dvema dnevoma na kongresu belgrajske sekcije profesorskega društva. Besede predsednika Popoviča očividno niso imele zaželjenega uspeha, kajti takoj so se pojavili v dvorani incidenti, ki so se stopnjevali od trenutka do trenutka in ni bilo mogoče slišati predsednikovih intervencij niti govornikov. Vladalo je precejšnje **razburjenje zaradi** vprašanj stanovskega značaja in profesorji bi radi videli, **če bi odbor kongresa takoj prešel na sestavo resolucij, v katerih bi bile izražene želje in pritožbe.**

Nato je pričel sredi velikega hrupa govoriti g. Nedeljko Divak, ki je razlagal članom dnevni red in analiziral pred njimi delovanje odbora. Njegov govor je bil **večkrat prekinjen in ko je govornik v svoji razburjenosti, da bo zapustil svoj položaj,** so mu od vseh strani vpili, da lahko takoj odide, ker **ne bo težko najti njegovega namestnika, ki pa bo** sigurno bolje branil interese profesorjev, kakor jih brani on. Naposled je profesor Divak vendarle lahko nadaljeval svoj govor, v katerem je apeliral na svoje kolege, naj ga do konca poslušajo ter mu izrečejo ali pa odklonijo absolutorij.

Za govorom prof. Divaka se je javilo še 29 govornikov. Presednik je prečital došle pismene brzojavke, med katerimi so tudi brzojavke raznih banovin iz naše kraljevine, brzojavko predsednika ljubljanske sekcije.

Popoldne je bila skupšina **Kreditne in podporne zadruge profesorjev** v veliki dvorani novega vseučilišča, katere so se udeležili vsi profesorji geografi. Kongres bo nadaljeval jutri svoje delo.

Obravnava proti mariborskim prevratnežem zaključena

Državni tožilec predlaga stroge kazni

Belgrad, 6. jul. l. Danes je bila končana razprava proti **Slavko Neumannu** in trem sooboženkam, ki so bili obtoženi sodelovanja s častniki v mariborski garniziji. Danes so dobili besedo zagovorniki. Prvi je govoril zastopnik Slavka Neumanna dr. Bole, ki je zagovarjal svojega klijenta tako, češ, da ni smatral vse stvari za resne in da nikdar ni verjel v prevratne akcije Milojkoviča in Atanackoviča ter da je Milojkoviča smatral za živčno bolnega. Dr. Bole je pravil, kako se je Milojkovič po Mariboru hvalil, da si je osvojil srce **Šarlote Friedfeldove**, kazal je okrog celo sliko soproge obtoženega Neumanna, katero da si bo tudi pridobil. Dr. Bole prosi državno sodišče za zaščito države, naj upošteva vse olajševalne okolnosti ter osvobodi njegovega klienta vsake krivde in kazni.

Zagovornik Šarlote Friedfeldove dr. Sima Adanija je govoril o ljubezenskih odnošajih med njegovo klientinjo in rajnim Milojkovičem in dokazoval, da so bili ti odnošaji izključno ljubezenskega značaja ter da Šarlota ni nikdar vedela za afere svojega »zaročenca«.

Tudi zagovornik **Mile Stefanovičeve** je prepričeval sodišče, da ni imela obtoženka ničesar skupnega z akcijo pokojnega poročnika Milojkoviča, ki se je pred njo hvalil, da bi ji tako bolj imponiral.

Za zagovorniki je govoril državni pravdnik dr. Ivan Marokino, ki je napadal Neumanna in vse tri obtoženke ter dokazoval, da so tako Neumann kakor tudi obtoženke bili dobro poučeni o prevratni aferi ter da so krivi vsaj v toliko, ker niso prijavili zadeve merodajnim oblastem. **Državni pravdnik zahteva strogo kazen za vse ter prepušča sodišču, da izreče višino kazni.** Za njim so se zopet oglasili k besedi zagovorniki. Dr. Bole je naglašal, da je njegov klient Neumann mehke ženske narave, ki nima nobene energije, vsled česar je lahko podlegel vplivom obsojenih častnikov. Dr. Bole je ponovno govoril o vsem, kar je njegovega klienta zadevalo in razlagal sodnikom, da je njegov klient popolnoma nedolžen. Tudi dr. Sima Adanija se je še enkrat oglasil k besedi ter dokazoval, da je vsa korespondenca med njegovo klientinjo in rajnim Milojkovičem prežeta globoke ljubezni, in na koncu trdil, da njegova klientinja prav za prav ne bi imela niti dolžnosti, da bi kaj prijavila oblastem, ker je bila zaročenka Milojkoviča in v njem ni videla komunista ali pučista, temveč le svojega bodočega moža. Državni pravdnik je kratko posegel vmes ter rekel, da je bila Šarlota Friedfeld tedaj še poročena in da nima nihče pravice, nazivati jo kot zaročenko nekega tujega moža. Sodnik je nato pozval še posamezne obtožence ter jih vprašal, če imajo še kaj za izpovedati, nakar je bila razprava končana. Obsodba bo izrečena jutri dopoldne.

Relikvije sv. Antona v Zagrebu

Zagreb, 6. julija. ž. Danes popoldne so prispele iz Padove relikvije sv. Antona Padovanskega. Po svetnikove kosti je šla iz Zagreba v Padovo delegacija, v kateri so bili dr. Bonaventura Burič, župnik cerkve sv. Antona pri Sv. Duhu, Vid Markovina, p. Ambrozij Maho, ga. Korenič in graditelj cerkve Ružinski. Delegacija je prosila merodajne cerkvene oblasti, da želijo zagrebški katoliki, da bi imeli v svoji sredi sv. Antona Padovanskega. Delegacij je bil izročen košček kosti od trupla sv. Antona Padovanskega obenem s potrdilom, da je kost v resnici njegova. Truplo sv. Antona se nahaja v baziliki v Padovi. Košček svete kosti je izročil naši delegaciji rektor te bazilike. Ko je zvedelo ljudstvo, da prinaša delegacija svete ostanke Antona Padovanskega, se je zbralo v tisočih in prepevalo pobožne pesmi. V cerkvi je bila darovana sveta maša, odpeli so »Te Deum« in s tem je bila svečanost končana.

Nova vlada na Portugalskem

Lisabona, 6. jul. ž. Finančnemu ministru v bivši vladi dr. Oliviera, g. Salazaru je po dolgih pogajanjih uspelo sestaviti novo vlado ter je poleg predsedstva vlade in finančnega ministrstva prevzel začasno še vojno ministrstvo, ker so se radi tega resora skoraj razbila pogajanja za sestavo nove vlade. Ta resor bo naknadno izpopolnjen. Za zunanjega ministra je imenovan dosedanji poslanik v Stockholmu g. Mentez. Smernice notranje politike bodo tudi v novi vladi ostale neizpremenjene, ker predsednik vlade Salazar pripada struji, ki je naprotna ustavni vladi na Portugalskem.

Osebne vesti

Belgrad, 6. jul. l. V dravskem poštnem ravnateljstvu v Ljubljani je napredoval za računskega uradnika 7. skupine Rudolf Lukež pri pošti in brzojavu v Ljubljani II. Za uradnika 7. skupine sta bila imenovana Rihard Leopold in Štibilj Ivan. Pri pošti Maribor II je bil imenovan za uradnika 7. skupine Cunta Jernej.

Belgrad, 6. jul. l. Nj. V. kralj je odlikoval bivšega ministrskega predsednika in zunanjega ministra dr. Vojislava Marinkoviča s Karagjorgjevo zvezdo II. stopnje.

Belgrad, 6. jul. l. Romunski kralj Karel je odlikoval pomočnika notranjega ministra Dobrico Matkoviča z redom romunske krone II. stopnje.

Belgrad, 6. jul. l. Uradni »Vojni list« od 6. julija prinaša nekatere važne spremembe in dopolnila k uredbi o uniformah častnikov.

Pred povišanjem carin v Avstriji

Dunaj, 6. julija. V zvezi z obveznostmi, ki jih je Avstrija sprejela v Lausanni, pripravlja avstrijska vlada več dalekosežnih ukrepov, da bi spravila v ravnotežje proračun za železnice in pošto. Kolikor je znano, se bodo poštni tarifi povišali. **Vlada namerava tudi zvišati nekatere carine.** Prav tako bo povišala tudi prometni davek. V jeseni namerava razpisati veliko notranje posojilo. Pogoji bodo takšni, da bodo lahko sodelovali tudi manj premožni Avstrijci.

Dunajska vremenska napoved: Prihod zapadnega vremena s hitrim padcem temperature. Ponekod bodo frontalne nevihte, ki pa bodo le malo časa motile sedanjo vročino.

Tudi Švica se oborožuje

Curih, 6. julija. tg. V švicarskem stanovskem svetu prve zbornice parlamenta se je pojavila močna opozicija proti kreditu, ki ga je zahtevala zvezna vlada za nabavo plinskih mask. Ta kredit pa je bil kljub temu dovoljen s 24:10 glasovom. Curiški vladni svetnik dr. Wettstein je pri tem slovesno ugotovil, da je ta predlog v nasprotju z ženevskim protokolom, ki prepoveduje kemično vojno. Zelo slab moraličen vtis napravlja, da hoče najmiroljubnejša dežela na svetu ukrepati take odredbe ravno v letu razorožitvene konference.

Drobne vesti

Pariz, 6. julija. AA. Letalska družba »Farman« je priredila na pariškem letališču v Bourgetu sprejem kapitanu nemške »Lufthanse« Kalowu, ki je kot prvi začel leta 1926 redno voziti na progi Berlin—Pariz in je pred kratkim slavil jubilej, ko je preletel prvi milijon kilometrov. Pri sprejemu je bilo zastopano tudi francosko letalsko ministrstvo.

Berlin, 6. julija AA. Vojvoda Koburški je sporočil kot predsednik nacijonalnega nemškega avtomobilskega kluba s sedežem v Postdamu pri Berlinu, da je bivši nemški cesar prevzel pokroviteljstvo kluba.

Pariz, 6. julija. ž. V zvezi z aretacijo poljskega dijaka Pira, ki je obtožen špionaže v korist sovjetski Rusiji, poroča danes »Echo de Paris«, da je poljsko sodišče izdalo tudi nalog za aretacijo bivšega komunističnega narodnega poslanca Ductosa, ki pa je med tem že pobegnil čez mejo v sovjetsko Rusijo.

Pariz, 6. julija. AA. Danes dopoldne je prišlo vkuloarjih parlamenta do incidenta med dvema poslancema iz departmana Haute Saone gg. Valancyjem in Andrejem Liauteyem. Poslanca sta se sprla pri ogorčeni polemiki o zadnjih volitvah in nato stepla. Liautey je lažje ranjen na obrazu. Prisotnim poslancem se je posrečilo nasprotnika ločiti.

Zagrebška vremenska napoved: Večinoma jasno s povečanjem oblačnosti, podnevi vroče.

Zagreb, 6. julija. ž. Že nekaj dni vlada v Zagrebu neznosna vročina. Danes je bilo v senci 34 stopinj Celzija.

Zahteve slovenskega učiteljstva

Drugi dan zborovanja

Ljubljana, 6. julija.

Danes dopoldne se je vršilo nadaljevanje zborovanja sekcije JUU v Delavski zbornici.

Dopoldne od pol 8 do pol 9 je nadaljevala svoj občni zbor še gospodarska poslovalnica učiteljstva. Od pol 9 pa je v polni udeležbi delegatov otvoril zborovanje predsed. JUU g. **Dimnik**, ki je pozdravil predvsem došlega upokojenega tovariša g. **Gausa** iz Dola in nadzornika g. **Rusa** iz Kranja.

Na dnevnem redu so bila poročila odsekov, ki so zborovali včeraj popoldne. Najprej je poročal g. **Miha Megla** o

šolsko-pravnem odseku.

Predlogi slovenskega učiteljstva, ki vsebujejo glavne njegove zahteve, so naslednji:

Nujno potreben je pravilnik k šolskemu zakonu. Pisarne okrajnih šolskih nadzornikov naj upravljajo le učitelji. Izdan je bil namreč odlok, da jih učitelji ne smejo, temveč le uradniki. Odlok banske uprave glede plačila občinskih prispevkov naj se strogo izvaja, ker so občine, ki ne plačujejo. Ukine naj se monopol na šolske zvezke. Predsednik banovinske sekcije naj ob vsakoletnem zasedanju banskega sveta poroča o predlogih, ki so bili sprejeti na delegacijskem zborovanju sekcije JUU. Ob upokojitvah naj se strogo upošteva čl. 128 odst. 2 uradniškega zakona glede nakazil upokojnin in to pri upokojitvah s polnimi, kakor tudi z nepolnimi leti. Draginjski razredi naj se ukinejo. Za uspeh in napredek dela, tudi izven šole, je absolutno potrebna stalnost učiteljstva. Po izpraznitvi naj se vsako mesto razpiše in na osnovi razpisa tudi odda. Upraviteljem naj se za njihovo delo dovoli posebna nagrada. Mesta preglednikov naj se ukinejo, ker to vpliva kvarno na ugled šolstva in nadzornika. Le nadzorniki, ki so dalj časa v svojem službenem okraju, poznajo učiteljstvo, ga morejo prav oceniti in dati smernice za nadaljnje delo. Učiteljstvu otežkočajo težke materijalne razmere, uspešno izvenšolsko delo, ker je zvezano z velikimi izdatki. Ugotoviti je treba, da bo težko materijalno stanje kvarno vplivalo na nadaljnje izvenšolsko delo, kar naj oblasti vpoštevajo. Iz istega razloga mora učiteljstvo omejiti tudi izdatke za kulturne potrebe.

Črtanje postavk krajevnih šolskih odborov naj se opusti, ker vedo ti sami najboljše, kakšne so potrebe njihovega kraja. Vsem upraviteljem in učiteljem naj se izroče takoj ob namestitvi dekreti. Absolventom meščanskih šol naj se dovoli vstop na učiteljišče. Pri sprejemu na učiteljišče naj imajo pod enakimi pogoji prednost otroci učiteljev. Vsakoletne premestitve naj se vrše 1. avgusta. Vsako zbiranje denarja po šolah naj preneha. Disciplinarne zadeve učiteljstva naj se obravnavajo le v banovini. Na anonimne ovadbe naj se oblasti ne ozirajo. Za izpraznjena mesta v Ljubljani in v drugih krajih s srednjo šolo naj imajo prvenstvo le očetje in matere za te šole godnih otrok. Sekcija naj ugovarja, da bi se takšna mesta oddajala pod roko socialno dobro situiranim in protekcioniranim kompetentom. Bansko upravo naj sekcija naprosi, da izda poročilo o svoječasno uvedenih poskusnih razredih, v pozitivnem primeru poročila naj se uvedejo taki poskusni razredi tudi po drugih krajih banovine.

Pri debati je g. **Erjavec** iz Most, delegat vzhodnega dela ljubljanske okolice, predlagal, naj se v slučaju premestitve učitelja, ki je premeščen brez predhodne disciplinarne preiskave, zavzame sekcija za prizadetega. Predsednik Dimnik je v odgovoru trdil, da sekcija to vedno dela. V smislu predlogov so govorili Dušan Šestan iz Ptuja, Egidij Schiffrer iz Radovljice in Janko Polak, šolski upravitelj na Grabnu v Ljubljani. Predlogi odseka so bili nato soglasno sprejeti.

O predlogih

odseka za kmetijsko-gospodinjsko nadaljevalno šolstvo

je poročal g. Miloš **Verk**. Odsek je predlagal, naj izvršni odbor skrbi, da bi se učitelji in učiteljice izven Slovenije informirali in zainteresirali za kmetijsko-gospodinjsko nadaljevalno šolstvo, ki je osnova za gospodarski in etični povzdig kmetskega stanu. Manjše število učiteljev in učiteljic naj bi prihajalo v našo banovino, kjer bi proučevali naše nadaljevalno šolstvo. Na državni skupščini JUU je delegacija naše banovine na posebnem sestanku poudarjala praktičen in idejni moment teh šol, ki bi rade, oziroma že delajo za povzdig kmetskega stanu. Predlog je bil soglasno sprejet.

Za **odsek za obrtno-nadaljevalno šolstvo** je poročal g. **Viktor Grčar** iz Maribora. Odsek je odobril dosedanje delo sekcije glede pravilnika o obrtno-nadaljevalnih šolah, ki je bil predložen trgovinskemu ministrstvu in drugim pristojnim oblastem. Sekciji pa naj se naroči, da to delo pospeši. Predlog je bil soglasno sprejet, poročevalcu Grčarju, ki je svojemu predlogu priložil tudi izčrpno karto o obrtno-nadaljevalnem šolstvu v Sloveniji, pa je bila izrečena zahvala.

K besedi se je oglasil star učiteljski veteran g. **Gabršek**. Omenjal je, kako so učitelji že pred 50 leti vneto delovali za svoj stan, prav s takim navdušenjem kakor sedaj mladi delavci v društvu, čeprav jih tedaj ni bilo toliko. Tudi tedaj se učitelji niso dali upogniti. Govornik je pozdravil društvo in mu želel, da bi procvitalo in rastlo. Za lepe besede se mu je zahvalil predsednik Dimnik.

O **odseku za tisk** je poročal g. **Skulj**. Predlogi odseka se nanašajo v glavnem na »Učiteljskega tovariša«, »Mladinsko matico«, »Naš rod« in »Popotnika«. Zborovanje je izrazilo željo, da bi ostali vsi listi v dosedanjem obsegu. Glede vsebine »Našega rodu« se pusti prostost urejevanja uredniku, ki naj bo uvideven in naj po možnosti vpošteva potrebe otrok vseh starosti. »Popotnik« naj skrbi za to, da bi naša pedagogika dobila specielno našo fizionomijo in se rešila odvišnih tujih vplivov.

O **predlogih pevskega odseka** je poročal šolski upravitelj **Vlado Rape** iz Moravč. Odobren je bil program odseka, ki določa med drugim cerkveni koncert v Ljubljani, koncert ženskega zbora v Ljubljani, koncert ob slovesni otvoritvi Učiteljskega doma v Mariboru in koncert ob proslavi 60 letnice brežiškega društva.

O odseku za narodno izobrazbo je poročala učiteljica **Zorana Hauptmann**. Odsek odobrava stališče sekcije glede izvenšolskega delovanja učiteljstva. Pri oceni učiteljstva se je treba ozirati predvsem na njegovo delo v šoli in šele v drugi vrsti na izvenšolsko delo. Učitelj naj se ne sili k delu, za katerega ni sposoben. Skupščina naroča članstvu, naj realizira lanske sklepe odsekov in referentov za narodno izobrazbo pri sekciji JUU, da bi se uspešno vršilo narodno izobraževanje. Čimprej naj se nastavijo tudi stalni učitelji za poučevanje nepismenih vojakov.

O predlogih **odseka za obmejno šolstvo** je poročal g. **Jože Šušteršič**. Sprejeti so bili štirje soglasni sklepi glede povzdige obmej. šolstva.

Predsednik nadzorstvenega odbora, Ljudevit Ivanjšič, je poročal o obračunu in delovanju društva. Obračun je bil odobren proti enemu glasu.

Govornik je navajal, da je bilo delovanje uprave in poslovanje blagajne vzorno in hitro. Sekcija je dosegla, da je bilo nastavljenih veliko kontraktualcev v drž. službo. Uspelo je v svojem stališču glede odtegljajev najemnin. Interveniralo je za oprostitev šolnin na srednjih šolah. Prav tako je interveniralo glede vprašanja učiteljic, poročenih z upravitelji. Zanimiva so bila govornikova izvajanja o razmerju učiteljstva do Sokola. JUU se je redno obračalo do sokolskih žup glede prestavitev učiteljstva. Sokolska društva pa niso stopala v stike z okrajnimi učiteljskimi društvi glede potrebe prestavitev, temveč so kar sama vlagala predloge. Učiteljstvo odklanja vmešavanje vsakogar v prosveto in za prestavitve naj bo kompetentna le prosvetna oblast. (Bravo!)

Govornik je tudi navajal, da se dogajajo primeri, da kdo v egoističnih in nesolidarnostnih zahtevah pričakuje od organizacije pomoči. Organizacija seveda ne bo podpirala takega netovarištva. Pač pa je delo organizacije neprestana borba za zboljšanje gmotnega stanja učiteljstva ter skrčitev za pokojnino potrebnih službenih let. Odobrava pa v imenu nadzorstvenega odbora tajniško poročilo. Sledile so nekatere interne društvene zadeve, ki jih je navajal govornik, kakor glede obračuna med društvi in sekcijo ter je stavil tudi neke predloge. Dalje je predlagal, da se nameravana omejitev »Učiteljskega Tovariša« ne izvrši. Delegat g. **Erjavec** pa je predlagal, da se ta predlog obravnava pri proračunski razpravi. Erjavčev predlog je bil odklonjen proti 15 glasovom. Ivanjčev predlog pa je dobil 32 glasov in je bil sprejet. Sprejet je bil dalje predlog, da se iz varčevalnih ozirov združita uredništvi »Učiteljskega Tovariša« in »Prosvete«.

Na Ivanjčev predlog je bil podeljen **absolutorij** predsedniku in odboru, predsedniku, obema tajnikoma in blagajniku pa s priznanjem.

Zborovalci so imeli pred seboj proračun že tiskan in so takoj pričeli z debato o njem. **Erjavec** je pri tej priliki poudarjal potrebo, da se delo organizacije omeji le na gmotno in pravno zaščito svojega članstva, da se zavzame za stalnost učiteljstva in da zaščiti preganjane učitelje. Zahteval je, da se proračun omeji, kolikor je to le možno, tako, kakor je že včeraj predlagal na odsekovi seji. Omenjal je svoj incident s predsednikom Dimnikom in za zahteval, da se ta spor obravnava pred razsodiščem.

Predsednik Dimnik je pojasnjeval, da je organizacija storila vse, kar je mogla in kar je bila njena dolžnost glede zaščite učiteljstva. Odklanja pa predlog, da bi se organizacija omejila le na gmotno in pravno začito članstva, temveč mora imeti tudi idejno podlago. Tudi ne gre krčiti proračuna. Pristane na to, da se spor radi incidenta obravnava pred razsodiščem. Osebno je napadel Erjavca **Pleskovič**, ki mu je očital, da mu ne gre za stvar samo, temveč za morda kaj drugega ter da počenja demagogijo. Na Erjavčevo zahtevo je predsednik pograjal take napade.

Proračun je bil nato v celoti, kakor smo ga že objavili, sprejet z večino proti deset glasovom.

Ob zaključku se je predsednik Dimnik zahvalil vsem okrajnim društvom, zlasti njihovim predsednikom za mnoge pobude za aktivno delo, zahvalil se je tudi svojim ožjim sodelavcem v odboru, kakor tajniku, blagajniku in drugim, zahvalil se je tudi odsekom, ki so moralno in organizatorično dvignili organizacijo ter še enkrat poudaril, da organizacija ne sme imeti gmotnega cilja. Nato je zborovanje zaključil.

Prihodnje leto se vrši, kakor čujemo v Ljubljani kongres vsega jugoslovanskega učiteljskega združenja.

Proti makedonstvujuščim

Sofija, 6. julija. AA. Včeraj okoli 5 popoldne je skupina policijskih agentov prijela na vogalu Ulice Marije Luize in ulice Struma znanega makedonskega prologerovista Lava Glavinceskega. Snoči ob 8 so na policiji konfrontirali aretiranega Glavinceskega z neko osebo, katere ime je ostalo tajno.

Policija je dalje aretirala še dva makedonstvujušča, ki sta v zvezi z umorom suplenta Ivana Hristova Todorova.

Radi crknjene svinje 2 mrtva in 69 ranjenih

Bombay, 6. jul. ž. Včeraj je zopet prišlo do spopadov med muslimani in Indi radi tega, ker je neki Ind zagnal crknjeno svinjo v džamijo. Policija je morala intervenriati ter rabiti pri tem orožje. Pri spopadih sta bili ubiti 2 osebi, 69 pa je bilo ranjenih. Demonstranti še nadalje zažigajo in plenijo trgovine.